

Motion till riksdagen 2024/25:1797

av **Linnéa Wickman m.fl. (S)**

Kontanternas roll för god beredskap och tillgängliga betalningar

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att stärka bankernas skyldighet att säkerställa fungerande betalningar som motsvarar allmänhetens behov i såväl normaltid som vid fredstida kriser och under höjd beredskap och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I takt med den digitala utvecklingen och framväxten av olika elektroniska betalningsmetoder har användningen av kontanter minskat och tillgången till kontanttjänster snabbt försämrats. Detta drabbar särskilt grupper som av olika skäl inte har tillgång till digitala betalningslösningar. Kontanternas ställning som ett accepterat betalmedel har också en viktig funktion för samhällets beredskap och gör oss mindre sårbara. Vid allvarliga samhällsstörningar, som exempelvis vid ett långvarigt strömavbrott eller cyberattacker som slår ut digitala betalningssystem, är det av avgörande betydelse att det finns ett fungerande och pålitligt alternativ för att genomföra betalningar. Utan tillgång till kontanter riskerar stora delar av samhällsapparaten att lamslås i en kris, vilket skulle kunna förvärra krissituationen och göra det svårt för medborgarna att få tillgång till livsnödvändiga varor och tjänster.

De senaste åren har lagstiftningen skärpts för att stärka tillgången till kontanter. Kreditinstituts skyldighet att tillhandahålla kontanttjänster i betryggande uträkning i hela landet, tillhandahålla platser för att kunna ta ut kontanter och tillhandahålla platser för företags dagskasseinsättning trädde i kraft 2020. En ny riksbankslag kom på plats under 2023 och gav Riksbanken ett övergripande ansvar för att kontanthantering i Sverige ska fungera och bidra till att tillgången till kontanter tryggas i hela landet.

Dessa lagförändringar är dock inte tillräckliga för att stärka kontanternas ställning som betalmedel och även om kontanter är ett lagligt betalmedel är det ofta i praktiken svårt att kunna betala med kontanter. Riksbanken uttrycker i sitt remissvar till utredningen Staten och betalningarna (SOU 2023:16) att lagstiftningen behöver skärpas omgående för att säkra kontanternas ställning och medborgarnas tillgång till kontanttjänster. Risken bedöms vara stor att kontanterna marginaliseras ytterligare och inom en nära framtid inte kan användas för samhällsviktiga inköp om lagstiftningen inte ställer större krav som säkrar det allmännas behov. Riksbanken lyfter också att det redan idag är mycket svårt eller rentav omöjligt att hitta privata aktörer som kan tänka sig att utföra vissa betaltjänster som krävs för att alla människor ska kunna göra betalningar.

En av statens grundläggande uppgifter är att säkerställa allmänhetens betalningar är säkra, effektiva och tillgängliga. För att uppnå detta finns anledning av att överväga hur bankernas skyldighet att bidra till en för medborgarna fungerande betalmarknad kan stärkas. Att banker ska vara skyldiga att ta emot bankkunders kontanter och att göra banker skyldiga att säkerställa att betalningar fungerar och motsvarar allmänhetens behov i både normala fall, vid fredstida kriser och under höjd beredskap är därför lagstiftning som behöver övervägas för att säkra kontanternas ställning.

Linnéa Wickman (S)

Sanna Backeskog (S)

Patrik Lundqvist (S)

Kristoffer Lindberg (S)